

Austatud justiits- ja digiminister

24.07.2026

Täname, et edastasite meile arvamuse avaldamiseks karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse (lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade pikendamise VTK).

Meie 29. märtsil 2026 loodud rahvaalgatuse¹ eesmärk oli tagada laste vastu toime pandud seksuaalkuritegude ohvritele tõhusam õiguskaitse ning õiglasem kohtlemine. Sellele algatusele on hetkel andnud oma hääle 13 686 inimest. Väljatöötamiskavatsus liigub selles suunas üksnes osaliselt. Seetõttu ootame seaduseelnõu koostamisel järgmiste küsimuste põhjalikumalt käsitlemist.

1. Ootame, et seaduseelnõu käsitleks laste seksuaalse väärkohtlemise tagajärgi terviklikult.

VTK pöörab meie hinnangul liiga vähe tähelepanu sellele, et laste seksuaalse väärkohtlemise puhul ei ole tegemist üksnes kehalise puutumatuse rikkumisega. Sellised kuriteod kahjustavad pikaajaliselt last tervikuna - nii tema psüühilist kui füüsilist tervist, arengut, autonoomiat, turvatunnet, seksuaalsuse arengut ja seksuaalset enesemääramist. Samuti võimet luua usalduslikke lähisuhteid, elada täisväärtuslikku elu, enda eest parimal moel hoolt kanda või üldse edasi elada.

Sellest lähtuvalt juhime tähelepanu, et laste seksuaalse väärkohtlemise mõju ei sõltu üksnes kuriteokoosseisu kvalifikatsioonist. Trauma raskus, avalikustamise aeg ja taastumise protsess võivad olla väga erinevad ning ei pruugi kattuda karistusõigusliku raskusastmete süsteemiga. Seetõttu ootame, et seadusandja hindaks, kas üksnes kuriteokoosseisust lähtuv aegumistähtaegade diferentseerimine on piisavalt põhjendatud.

2. Ootame põhjalikku põhjendust kavandatavatele aegumistähtaegadele.

VTK viitab Euroopa Liidu tasandil saavutatud poliitilisele konsensusele, kuid ei selgita, miks on valitud just 15-, 20- ja 32-aastased tähtajad. Ootame, et seaduseelnõus esitataks nende tähtaegade empiiriline, kriminoloogiline ja psühhotraumatoloogiline põhjendus ning hinnataks, kas need vastavad laste seksuaalse väärkohtlemise tegelikule avalikustamise dünaamikale.

3. Seadus peab looma tegeliku võimaluse õigusemõistmiseks ka nendele kannatanutele, kelle suhtes kuriteod on toime pandud enne seaduse jõustumist.

¹ Eesti Koostöö Kogu. Algatused. Kättesaadav veebis: <https://rahvaalgatus.ee/initiatives/1774-kaotada-laste-vastu-toime-pandud-seksuaalkuritegude-aegumise-ajaline-piir-ja-m%C3%A4%C3%A4rata-ohvritele-h%C3%BCvitis>

VTK kohaselt ei kohaldu pikendatud aegumistähtajad tagasiulatuvalt juba toimepandud kuritegudele. Selline lahendus tähendab, et muudatusel on praktiline mõju alles tulevikus toimepandavatele kuritegudele ehk sisuliselt räägime me mõjust, mis võiks ilmnedas alles mõnekümne aasta pärast. Seetõttu ei lahenda kavandatav muudatus nende kannatanute olukorda, kelle juhtumid on juba aset leidnud või kelle suhtes aegumistähtaeg veel kulgeb, ning ei vasta rahvaalgatuse eesmärgile parandada juba olemasolevate kannatanute ligipääsu õigusemõistmisele.

Ootame, et seadusandja analüüsiks võimalust kohaldada uut regulatsiooni vähemalt nendele kuritegudele, mille aegumistähtaeg ei ole seaduse jõustumise hetkeks veel möödunud.

4. Ootame, et rahvaalgatuse teine keskne eesmärk, kannatanutele hüvitise määramine, oleks seaduseelnõus sisuliselt käsitletud.

Rahvaalgatus sisaldas kahte võrdväärset eesmärki: laste vastu toime pandud seksuaalkuritegude aegumise regulatsiooni muutmist ning riikliku hüvitusmehhanismi loomist või täiendamist kannatanutele. VTK käsitleb üksnes aegumise küsimust. Ootame, et seaduseelnõus analüüsitaks ka kannatanute hüvitamise võimalusi ning selgitataks, kuidas riik kavatseb toetada neid inimesi, kellele kuritegu on põhjustanud eluaegseid tagajärgi.

5. Ootame, et seadusandja lähtuks otsuste tegemisel teaduspõhisest teadmisest laste seksuaalse väärkohtlemise olemusest.

Laste seksuaalse väärkohtlemise avalikustamine toimub sageli alles aastaid või aastakümneid pärast kuritegu. Seetõttu peavad aegumise regulatsiooni puudutavad otsused põhinema lisaks karistusõiguslikele kaalutlustele ka traumapsühholoogia, ohvriuuringute ning rahvusvahelise teaduskirjanduse järeldustel.

Lõpetuseks rõhutame, et rahvaalgatuse eesmärk ei olnud üksnes muuta seadust tulevikku silmas pidades, vaid parandada reaalselt nende inimeste õiguskaitset, kes on lapsena langenud seksuaalkuritegude ohvriks ning kelle jaoks õigusemõistmine on seni olnud aegumise tõttu kättesaamatu.

Lugupidamisega rahvaalgatuse loojad

Rita Holm - SV Tugigruppide looja

Kaire Talviste-Baiocco - kliiniline gestaltpsühhoterapeut, traumaterapeut

24.07.2026